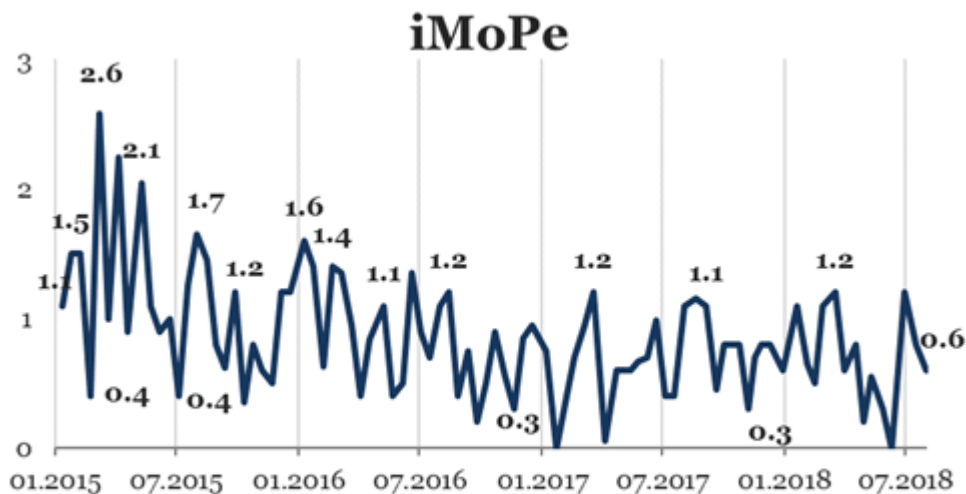

iMoRe №89. Нацбезпека і авторське право по-новому, або літній затишок в реформуванні

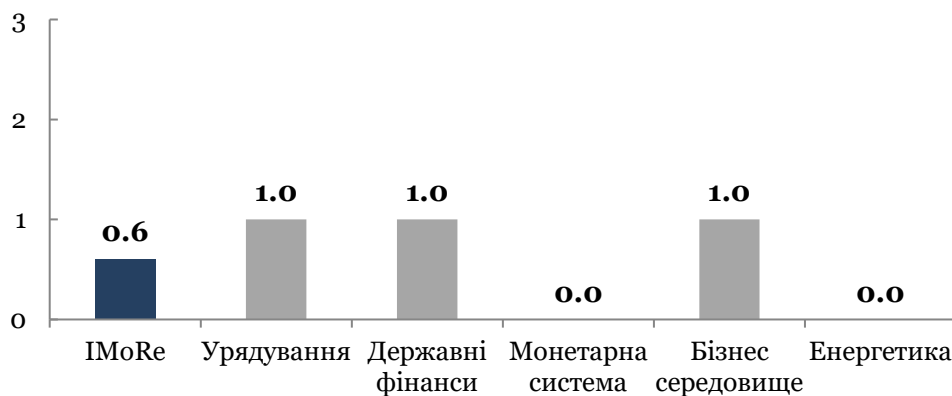
Індекс моніторингу реформ (iMoRe) склав +0.6 бала за період з 2 по 15 липня 2018 року. Головні події раунду - схвалення законів про національну безпеку та про ефективне управління авторськими правами.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Головні події раунду

1. Закон про ефективне управління авторськими правами, +2 бала

За даними Міжнародного індексу прав власності, Україна посідає 93 місце з 127 країн за рівнем захисту прав інтелектуальної власності.

Одна із проблем, яка існує у цій сфері - неефективне регулювання інституцій, які здійснюють управління майновими правами власників інтелектуальних прав. Згідно з законом [“Про авторське право і суміжні права”](#) це здійснюють організації колективного управління. Вони уповноважені від імені авторів укладати договори з користувачами, погоджувати під час укладення договору розмір винагороди, збирати, розподіляти і виплачувати зібрану винагороду.

Такі інституції потрібні, тому що автори, як правило, не мають можливості самостійно відстежувати використання власних творів (записів), вести переговори про виплату винагороди за таке використання та збирати її.

Винагорода іноземним авторам сплачується на підставі договорів з іноземними організаціями колективного управління.

На практиці автори не могли проконтролювати, який обсяг винагороди був забраний організаціями колективного управління, а організації колективного управління іноді зловживали своїми повноваженнями. Зокрема, простір для таких зловживань створювала норма, згідно з якою після трьох років від дня надходження на рахунок винагорода, яка не була запитана автором, могла бути використана на будь-які цілі, передбачені статутом таких організацій.

Закон [2415-VIII](#) від 15.05.2018 скоротив простір для таких зловживань. За умови ефективної імплементації положень закону система стане більш прозорою і автори зможуть легше отримувати винагороду за свої твори.

Коментар реформатора

“Закон спрямований на впорядкування діяльності організацій колективного управління (ОКУ), які забезпечують збір та розподіл роялті – авторської винагороди. Він забезпечує прозорість діяльності ОКУ та їх підзвітності правовласникам. З часом він дозволить суттєво збільшити суми винагороди, яку ОКУ збирають та виплачують правовласникам (авторам).

Раніше діяли декілька ОКУ в одній сфері, вони усі збирали кошти для перерахування правовласникам, однак не завжди це відбувалося у прозорий спосіб. Відтак виробники/імпортери обладнання та носіїв не мали «єдиного вікна» для відрахувань, а правовласники (автори) не мали єдиної організації, від якої слід вимагати сплати свого роялті (авторської винагороди).

Новий закон передбачає можливість обов'язкового і розширеного колективного управління. За кожною сферою визначається одна акредитована організація, яка має професійно та прозоро здійснювати збір та розподіл роялті.

Закон дозволяє самим авторам брати активну участь у діяльності ОКУ. Це додає прозорості роботі таких організацій.

Сильні сторони закону:

- *чітке розмежування сфер колективного управління, діяльність в одній сфері лише однієї акредитованої організації (це зручно для користувачів);*
- *докладне регулювання внутрішніх процедур та сфер відповідальності в ОКУ (діяльність загальних зборів, виконавчого та наглядового органів ОКУ);*
- *суттєве підвищення прозорості діяльності ОКУ (детальний щорічний звіт, який ОКУ має оприлюднити на своєму веб-сайті);*

До слабких сторін можна віднести складні процедури акредитації ОКУ та визначення тарифів винагороди шляхом переговорів з користувачами, оскільки до цих процедур залучені сторони, які протистоять між собою – правовласники та користувачі, тому процедури можуть затягнутися в часі.”

Михайло Тімарчук, Міністерство економічного розвитку та торгівлі

Коментар експерта

“Головною проблемою, яка стала причиною законодавчих змін в даній сфері, є недосконалість старого законодавства, а саме:

- *відсутність відповідальності за умисне нерозподілення зібраних коштів;*
- *відсутність відповідальності за подання некоректних щорічних звітів про діяльність ОКУ;*
- *відсутність чіткості в розмежуванні сфер збору грошових коштів та видів управління майновими правами.*

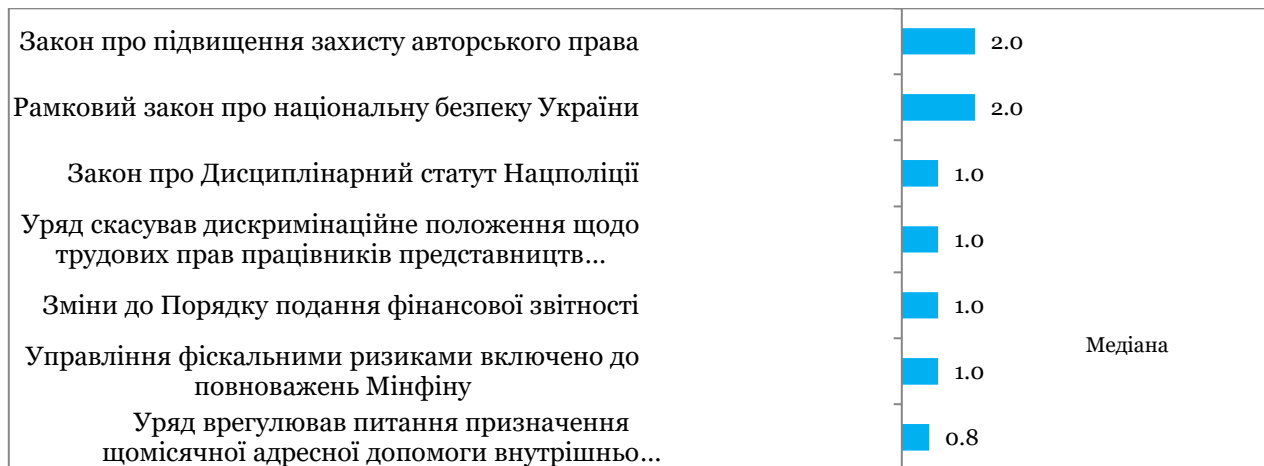
Новим законом законодавець позбавив ОКУ можливості «присвоєння» зібраних грошових коштів. Рішення вищезазначеної проблеми полягає в тому, що значна частина нерозподілених грошових коштів (крім частини, що утримується ОКУ як оплата діяльності) перераховується на потреби розвитку культури в Україні. Таким чином, ОКУ просто не будуть зацікавлені у нерозподілі грошових коштів, автори будуть більш упевнені в тому, що отримають свої кошти за користування об’єктом інтелектуальної власності, а платники винагороди будуть спокійні, що забрані кошти будуть використані за цільовим призначенням.

Також законодавець вніс норми, що передбачають відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності. Відповідальність полягає в системі попереджень та різного роду санкцій за порушення.

Отже, нове законодавство слід розглядати як позитивний крок для врегулювання діяльності організацій колективного управління, але відкритим залишається питання щодо практичної реалізації цих норм.”

Микита Карташов, Юридична Компанія «Dictum»

Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

2. Закон про національну безпеку, +2.0 бала

Законодавство, яке регулювало сферу національної безпеки, мало серйозні недоліки. Цю сферу регулювало 3 закони - "[Про основи національної безпеки України](#)", "[Про демократичний цивільний контроль](#) над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави" та "[Про організацію оборонного планування](#)". В кожному з них була врегульована окрема сфера національної безпеки.

Це законодавство недостатньо чітко визначало сферу національної безпеки. Перелік загроз національній безпеці включав різні негативні чинники розвитку суспільства та держави. Проте подолання цих загроз не завжди могло бути забезпечене діяльністю органів сектору безпеки. Разом з тим, в законі було відсутнє чітке розмежування повноважень державних органів, що ускладнювало міжвідомчу координацію. Всі ці вади проявилися з початку агресії Росії проти України.

Також потрібно було визначити на рівні закону зв'язок між рішеннями вищих органів державної влади у сфері національної безпеки, діяльністю органів, спрямованих на їх реалізацію, та виділенням відповідних ресурсів.

Закон [2469-VIII](#) від 21.06.2018 визначив механізми управління у сфері національної безпеки та оборони, унормував структуру і склад сектору безпеки, систему менеджменту, координації та взаємодії його органів, запровадив комплексний підхід до планування у сфері національної безпеки.

Коментарі експертів

«Цей закон потребував якнайшвидшого прийняття з огляду на необхідність приведення роботи усіх державних органів у сфері національної безпеки і оборони у відповідність до реалій сьогодення. На момент прийняття закону вже були затверджені нові [Стратегія національної безпеки](#), [Воєнна доктрина](#), [Концепція розвитку сектору безпеки і оборони](#), [Стратегічний оборонний бюлетень](#) та деякі інші документи, які визначили цілі України з формування передумов для вступу до НАТО та необхідний для цього комплекс реформ.

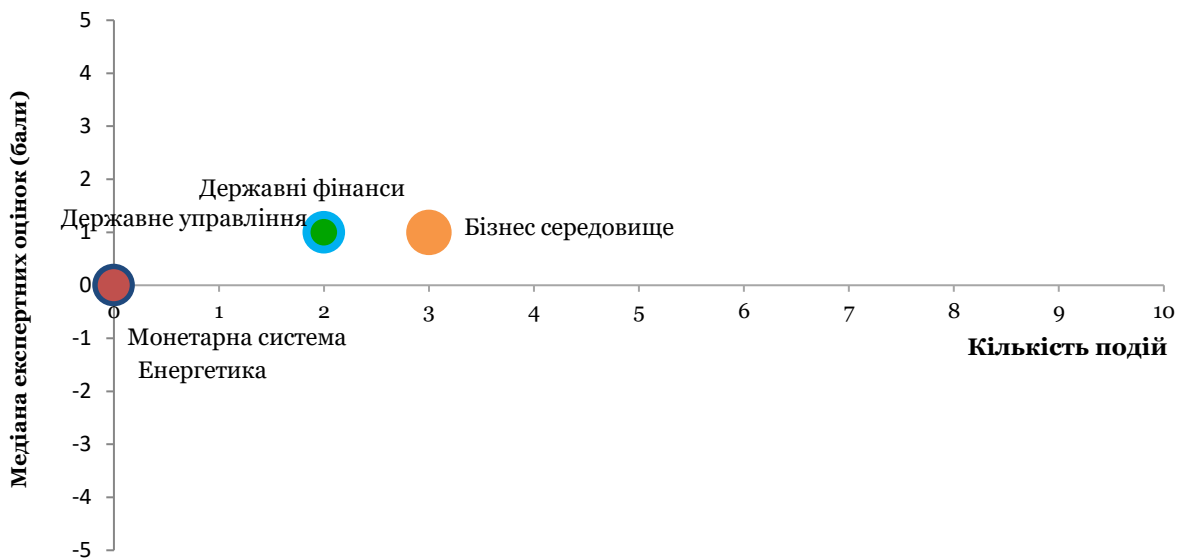
Новий закон визначає загальну структуру органів національної безпеки та оборони та принципи взаємодії між ними, зокрема в рамках принципово нової системи – сектору безпеки і оборони. Він затверджує на законодавчому рівні нову систему планування в секторі безпеки і оборони, спільні підходи до взаємодії органів і сил цього сектору, уточнює ієрархію документів стратегічного планування, запроваджує дієвий цивільний контроль над силами безпеки та оборони. Затверджена законом система управління сектором безпеки і оборони наближає Україну до стандартів, які існують в країнах НАТО»

Костянтин Кононенко, Національний інститут стратегічних досліджень

“Закон скасовує дію попереднього рамкового більш декларативного закону. В сучасних умовах зовнішньої і внутрішньої агресії прийнятий закон забезпечує чіткіше регулювання дій державних органів влади. Розмежовується компетенція, повноваження та обов’язки органів державної влади у сферах національної безпеки та оборони. Визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, запроваджується громадський контроль за сектором безпеки і оборони.”

Олег Іванов, незалежний експерт

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+1.0
Закон про Дисциплінарний статут Нацполіції	+1.0
Рамковий закон про національну безпеку України	+2.0
Державні фінанси	+1.0
Управління фінансовими ризиками включено до повноважень Мінфіну	+1.0
Уряд врегулював питання призначення щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання	+0.8
Монетарна система	0.0
Бізнес середовище	+1.0

Закон про підвищення захисту авторського права	+2.0
Уряд скасував дискримінаційне положення щодо трудових прав працівників представництв іноземних юридичних осіб	+1.0
Зміни до Порядку подання фінансової звітності	+1.0
Енергетика	0.0

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMoPe) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

VoxUkraine- це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.